

ΑΠΟΘΙΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΡΗΝΩΝ

ΤΜΑΣΕΩΝ.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ. 1848.

ΑΡΙΘ. 16.

Ο ΠΑΝΑΓΙΟΣ ΤΑΦΟΣ.

Ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς ἀγίας Γραφῆς πληροφεῖται οὐδέποτε, διτὶ οἱ Ἐβραῖοι συνείθεισον ἐκπαλκούν καὶ θάπτωσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἐντὸς σπηλαίων φυσικῶν, ἢ ἐν μέρει τεχνητῶν λελατομημένων ἐπὶ πετρῶν πρὸς τὸν οἰκοπόν τοῦτον. Τὰ σπήλαια ταῦτα εἶχον πολλάκις λαβυρινθίους διόδους καὶ διάφορα χωρίσματα· εἰς δὲ τὴν εἰσόδον αὐτῶν ἔθετον λίθον ἐν εἴδει θύρας διὰ τὴν προφυλάξωσιν αὐτὰ ἀπὸ τῆς ἐφόδου τῶν ἀγρίων θηρίων.

Τοιοῦτον ὑπῆρχε τὸ σπήλαιον εἰς τὸ ὅποιον ὁ Ἀβραὰμ ἔθαψε Σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ (α)

Τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Γολγοθᾶ κείμενον μνημεῖον,

(α) Μετὰ ταῦτα ἔθαψε Ἀβραὰμ Σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀγροῦ τῷ διπλῷ, διπλὸν διπλόν τοῦτον ἀπέναντι Μαμβρῆ, καὶ ἐκράθει ὁ ἄγρος καὶ τὸ σπήλαιον, διπλὸν διπλόν τοῦτον ἀπέναντι Μαμβρῆ τῷ τῶν οὐών Χέτ., (Γεν. Κιφ. Γ'. 19.)

ἐν ὦ κατὰ τοὺς ἱεροὺς Εὐαγγελιστὰς δ ἀπὸ Ἀριμαθαίας Ἰωσὴφ ἔθηκε τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (6) καὶ τὸ ὄποιον παριστᾶ ἡ παροῦσα ἡμῶν εἰκονογραφία.

Ἄλλ' ἡ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπικρατοῦσα μανιώδης εἰδωλολατρεία, προσπαθοῦσα γὰρ κατακαλύψῃ καὶ νὰ καταστήσῃ ἀγνωστὸν τὸν ἵερὸν τοῦτον τόπον, συνεσώρευσεν ἐκεῖ λίθους καὶ χῶμα, καὶ μεταβολοῦσα τὸν τόπον τοῦτον εἰς τεχνητὸν λόφον, ἔκτισεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ναὸν τῆς Ἀφροδίτης, μέχρις οὗ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἡ μητῆρ αὐτοῦ Ἐλένη, κατεδαφίσασα τὸν βωμὸν τοῦ εἰδώλου καὶ ἀνασκάψασα τὸν τόπον, εύρηκε τὸν πολύτιμον τοῦτον θησαυρὸν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, τὸν ὄποιον, συμπαρέλαβεν ἐντὸς τῆς ἐν τῷ ἴδιῳ τόπῳ μεγαλοπρεποῦς οἰκοδομῆς τοῦ κατὰ διαταγὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου οἰκοδομηθέντος ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως.

Ο ναὸς οὗτος, κτισθεὶς κατὰ τὴν Κορινθιακὴν ἀρχιτεκτονικὴν, εἶναι μεγαλοπρεπής καὶ περίφημος, ἔχων δύο ὑψηλοὺς θόλους, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρὸς ἀνατολὰς, ὁ καλύπτων τὸ ἅγιον βῆμα τοῦ Καθολικοῦ τῶν ὄρθοδόξων, εἶναι ἐκ κεράμου· ὁ δὲ πρὸς δυσμὰς, ὁ καὶ μεγαλήτερος, στηρίζεται ὑπὸ δεκαεξ ὥραιών στηλῶν ἐκ λευκῶν καὶ πορφυρῶν μαρμάρων· αἱ δὲ στῆλαι αὗται, σχηματίζουσαι δεκαεπτὰ ἀψίδας, ὑποστηρίζουσιν ἀνωτέραν τινα στοάν ἔχουσαν ἐπίσης δεκαεξ στήλας, μικροτέρας τῶν πρώτων, καὶ σχηματίζουσας ἐπίσης δεκαεπτὰ ἑτέρας ἀψίδας μεταξὺ τῶν ὄποιων καὶ τῶν πρώτων εὑρίσκονται καὶ τὰ κατηχούμενα τῶν ὄρθοδόξων.

Μεταξὺ δὲ τῶν ζωοφόρων τῶν στηλῶν τῆς τελευταίας στοᾶς καὶ τοῦ θόλου ὑπῆρχον ἄλλοτε διάφοραι εἰκόνες ἐκ Μωσαϊκοῦ, παριστῶσαι τοὺς δώδεκα ἀπόστολους, τὴν Ἀγίαν Ἐλένην, τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντίνον καὶ τρεῖς ἄλλας εἰκόνας μὴ γνωριζομένας πλέον ἐνεκά τῆς ἐκ τῆς πολυκατιρίας φθορᾶς τοῦ Μωσαϊκοῦ. Πέριξ δὲ τοῦ θόλου τοῦ Καθολικοῦ ὑπάρχουσιν

(6) Καὶ θίγονται αὐτὸς ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, δὲ ἐλατόμονεν ἐν τῷ πέργρῳ καὶ προσκυλίσας λίθον μάγαν τῷ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. (Ματ. Κεφ. ΚΖ'. 60.)

δικτὼ μεγάλα παράθυρα, δι᾽ ὧν ἐφωτίζετο τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ. Ἀλλὰ ταῦτα κλεισθέντα κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου Σαλαδίνου ἐν ἔτει 1187, ἡνεώχθησαν πάλιν ἐσχάτως ἀδείᾳ τοῦ τῆς Τουρκίας Σουλτάνου Μαχμούτη τοῦ 6'. ἐν ἔτει 1837.

Τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ εἶναι ἐστρωμένον διὰ μαρμάρων διαφόρων χρωμάτων ἔχει δὲ μῆκος μὲν διακοσίων διδούκοντα, πλάτος δὲ ἐκατὸν ἑξήκοντα ποδῶν. Καὶ πάλαι ποτὲ μὲν ὁ ναὸς οὗτος εἶχε πολλὰς θύρας, αἵτινες δύμως ἐκλείσθησαν ἐνεκά τῶν πολιτικῶν δυστυχημάτων, εἰς ἀνέπεισεν ἡ Ἀγία πόλις Ἱερουσαλήμ· νῦν δὲ ἔχει μίαν καὶ μόνην θύραν θλέπουσαν πρὸς μεσημβρίαν. Ἡ θύρα αὕτη τοῦ Ναοῦ, ἥτις δυνομάζεται καὶ ἡγία θύρα παρὰ τῶν ὄρθοδόξων, εἶναι πάντοτε κεκλεισμένη καὶ ἐσφραγισμένη ὑπὸ τῆς ἐπιτοπίου ἀρχῆς, καὶ δὲν ἀνοίγεται εἰμὴ ἐπὶ παρουσίας τῶν ἐπὶ τούτῳ διωρισμένων ὑπαλλήλων αὐτῆς καὶ τῶν διερμηνέων τῶν τριῶν χριστιανικῶν μοναστηρίων, ἥτοι τῶν Ἀγατολικῶν, Δυτικῶν καὶ Ἀρμενίων. Οἱ δὲ διὰ αὐτῆς εἰσερχόμενοι προσκυνηταὶ πληρώνουσι φόρον τινα διὰ τὴν εἰσόδον δύσακις εἰσέλθωσι· διὰ τοῦτο πολλοὶ ἔξαυτῶν εἰσελθόντες ἀπαξ μένουσι πολλὰς ἑδομάδας ἐν τῷ ναῷ, λαμβάνοντες τὰς ἀναγκαῖας τροφὰς διά τινος ἐπὶ τούτῳ θυρίδος.

Τεσσαράκοντα βήματα καθ' εὐθεῖαν ἀπὸ τῆς θύρας ταύτης ὑπάρχει ἡ Ἀγία ἀποκαθήλωσις, ἥτις εἶναι μάρμαρον ἐρυθροφανὲς καὶ λαμπρότατον, ἔχον μῆκος μὲν σπιθαμὰς ἐννέα, πλάτος δὲ σπιθαμὰς δύο ημισιούς καὶ περικεκοσμημένον διὰ μικρῶν τεμαχίων μαυροκοκκίνων μαρμάρων. Ἐπὶ τούτου ἥπλωσαν τὸ σῶμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ Ἰωσὴφ καὶ ὁ Νικόδημος ὅτε καθελόντες αὐτὸ τοῦ σταυροῦ καὶ ἀλείφοντες ἀριώμασι περιετύλιξαν ἐντὸς καθαρᾶς σινδόνος.

Ἀνωθεν τῆς Ἀγίας ἀποκαθηλώσεως ἀνάπτουσιν δικτὼ πολυτελεῖς λυχνίαις ἐξ ὧν τέσσαρες μὲν ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ὄρθοδόξους ἀνὰ μία δὲ εἰς τοὺς Δυτικούς, Ἀρμενίους, Κόπτας, καὶ Συρίους. Πέριξ δὲ καίουσιν ἐξ μεγάλα ὀρειχάλκινα μανουάλια, ἐξ ὧν δύο μὲν ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ὄρθοδόξους, δύο εἰς τοὺς Δυτικούς καὶ δύο εἰς τοὺς Ἀρμενίους.

Ογδοήκοντα βήματα ἀπὸ τῆς ἀγίας ἀποκαθηλώσεως εύρισκεται πρὸς δυσμάς, ὑπὸ τὸν μεγάλον μολύβδινον θόλον τοῦ ναοῦ, τὸ ἀγιώτατον κουδούκλιον τὸ περιέχον τὸν πανάγιον τάφον τοῦ Σωτῆρος· τὸ κουδούκλιον τοῦτο ἔχει κύκλω δέκα μαρμαρίνας στήλας καὶ εἶναι κτισμένον ὅλον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου· ἀνωθεν δὲ τοῦ κουδούκλιον τούτου ὑπάρχει ἔτερον μολυβδοσκέπαστον κουδούκλιον βασταζόμενον ὑπὸ δῶδεκα πορφυρῶν στηλῶν· τὸ δὲ κατ' εὐθεῖαν ἀνωθεν τοῦ ἀγιωτάτου κουδούκλιον μέρος τοῦ θόλου εἶναι ἀνοικτὸν καὶ σκεπασμένον μόνον διὰ μεταλλικοῦ δικτύου ὥστε νὰ εἰσέρχηται τὸ φῶς.

Οπισθεν τοῦ Ἀγίου Κουδούκλιον ὑπάρχει προσκεκολημένη ἐπ' αὐτοῦ ἡ μικρὰ ἐκκλησία τῶν Κοπτῶν, ἀντικρὺ δὲ ταύτης ἔτερα τῶν Συρίων· ἐκ δὲ τοῦ δεξιοῦ μέρους τῶν κατηχουμένων ὑπάρχει ἡ ἐκκλησία καὶ αἱ κατοικίαι τῶν ἐν τῷ ναῷ μενόντων Ἀρμενίων, ἐκ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ ἡ ἐκκλησία καὶ αἱ κατοικίαι τῶν Λατίνων· οἱ δὲ ὄρθροδοξοὶ προσκυνηταὶ οἱ μένοντες ἐν τῷ ναῷ ἀναπαύονται εἰς τὸ μέρος τῶν κατηχουμένων τὸ δνομαζόμενον Ὦμῳ μαϊκῷ κάτωθεν δὲ τῶν κατηχουμένων ὑπάρχει μεγάλη δεξαμενὴ ὕδατος, ἐξ ἣς ποτίζονται πάντες οἱ ἐν τῷ ναῷ κατοικοῦντες.

Τὸ ἄγιον Κουδούκλιον εύρισκεται ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν ὄρθροδόξων, ἐμπεριέχον ὡς εἴπομεν καὶ τὸν πανάγιον τάφον, ἦτοι τὸν λελατομημένον μονόλιθον ἔνδον τοῦ ὄποιον δὲ ἡ Ἀριμαθαίας Ἰωσήφ ἔθηκε τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ μονόλιθοι οὗτοι ἔχει μῆκος μὲν σπιθαμὰς ἑπτὰ, πλάτος δὲ σπιθαμὰς τέσσαρας, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κρέμανται τεσσαράκοντα τέσσαρες λυχνίαι ἡσίποτε ἀναμμέναι· ἐμπροσθεν δὲ τοῦ παναγίου τάφου εύρισκεται δὲ λίθος δὲ ἀποκυλισθεὶς ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, ἐπὶ τοῦ ὄποιον κρέμανται ὄμοιός δεκαεπτὰ λυχνίαι.

Πέριξ τοῦ ναοῦ τούτου εύρισκονται διάφορα ἀγια μνημεῖα τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας, οἷον ὁ Γολγοθᾶς, ἡ κρανίου τόπος· ἡ σχισμένη στήλη, ἐξ ἣς ἀνεφάνη εἰς τοὺς ὄρθροδόξους τὸ ἄγιον φῶς, ὅτε οἱ Ἀρμένιοι εἶχον κατορθώσει νὰ κλείσωσιν αὐτοὺς ἔξω τοῦ ναοῦ τοῦ Δεσποτικοῦ μνήματος, τὸ μοναστήριον τοῦ Ἀβραὰμ, ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Ἰακώβου, τὸ Πατριαρχεῖον, ἡ βιβλιοθήκη καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΝ ΤΗΙ

ΑΝΑΤΟΛΗΙ.

ΕΠΟΧΗ ΠΡΩΤΗ.

Ἄπο Γερραδίου τοῦ Σχολαρίου μέχρι

Ἀδαμαρτίου Κοραῆ.

(Συνέχεια ἐκ τῶν ἀριθ. 14 καὶ 15.)

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΙΑΣΙΟΥ.

Ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία καὶ τὰ προνόμια, τὰ διοῖτα ὑπὸ τὴν Κυβέρνησιν Χριστιανῶν ἡγεμόνων ἀπελάμβανον κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ Μολδαύια καὶ Βλαχία, συνεισέφερον πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας κατὰ τὰς δύο ταύτας ἡγεμονίας.

Οἱ ὑπὸ τῆς Ἰστορίας ἀναφερόμενος παλαιότερος διδάσκαλος τοῦ Σχολείου τοῦ Ιασίου, ὑπῆρχεν ὁ ἐκ Χίου Πατσίος Λιγαρίδης περὶ τὰ τέλη τοῦ 17 αἰώνος οὗτος, ἀν καὶ ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος, ὑπῆρχεν δῆμος θερμὸς ὑπερασπιστὴς τῆς Παπικῆς ἐκκλησίας καὶ ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῆς ἐρμηνειαρ τῆς θείας λειτουργίας, ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, καὶ ιστορίαν τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἀσκητῶν, εἰς τὴν ὧδιαν καταφέρεται κατὰ τῆς Αρατολικῆς ἐκκλησίας καὶ ιδίως κατὰ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου. Άπειλθεν ἔπειτα εἰς τὴν Ρωσίαν μετενόησε διὰ δσα ἔγραψε καὶ ἔγεινεν ἔνθερμος ὑπερασπιστὴς τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος, γράψας Λατινιστὶ κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, περὶ τοῦ Ἀγίου πνεύματος ὃτι μόνον ἐκ τοῦ πτυρὸς ἐκπορεύεται, καὶ σύνταγμα κατὰ Λουθηρανῶν πρὸς τὸν ἐν Μόσχᾳ πρέσβον τῆς Σουηκίας Λιλιένθαλον.

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1769 εἶχε προσκληθῆ εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦ Ιασίου δὲ ἡ Ἀγράφων Ιωάννης, δσις καὶ ἐπεχείρησεν ἐκεὶ τὴν σύνταξιν μεγάλου Ἑλληνικοῦ λεξικοῦ, τὸ διόποιον ἔμεινεν ἀνέκδοτον. Τοῦτον διεδέχθη εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην δὲ ἐκ Μεσόβου Νικόλαος Ζαρζούλης, δστις συνήργησε πολὺ εἰς τὸ νὰ διαδοθῶσιν αἱ νεώτεραι θεωρίαι εἰς τοὺς Ἑλληνας· οὗτος διδαχθεὶς εἰς Ιωάννινα παρὰ τοῦ Βαλάνου καὶ διδάξας χρόνον τινα εἰς Τρίκκην τῆς Θεσσαλίας, μετέβη εἰς Ἰταλίαν ἐν ἔτει 1754 δπου ἤκουεσ τὴν νεωτέραν φιλοσοφίαν· ἐπανελθὼν δὲ ἐστάλη ὑπὸ τῆς ιερᾶς συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως διδάσκαλος τῆς ὑπὸ τοῦ Εὐγενίου παραπτηθείσης Ἀθωνιάδος Σχολῆς. Ἐκεῖθεν δὲ προσεκλήθη περὶ τὸ ἔτος 1768 Σχολάρχης τῆς ἐν Ιασίῳ Αύθεντικῆς Σχολῆς, δπου διδάξας τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν νεωτέραν φιλοσοφίαν, ἀπέθανεν ἐν ἔτει 1772.